

Дерев'яно Б.В. Про стимулювання потенційних інвесторів до фінансування діяльності у сфері вищої освіти. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 20–21 травня 2021 року) / редколегія: проф. А.М. Куліш, О.М. Резнік, В.В. Миргород-Карпова, А.В. Стебляно. Суми: Сумський державний університет, 2021. С. 233–235.

ПРО СТИМУЛЮВАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ ІНВЕСТОРІВ ДО ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дерев'яно Б. В.

провідний науковий співробітник відділу міжнародного приватного права і порівняльного правознавства Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України,
доктор юридичних наук, професор

12 квітня 1961 року уперше у сучасній відомій нам людській історії на навколосезонну орбіту було запущено космічний корабель із людиною на борту. І цей корабель не належав найпотужнішій та економічно найрозвиненішій країні світу – США, а належав її стратегічному супротивнику. І хоча цей політ на відміну від наступного американського аналогу мав виключно політичну мету і не передбачав виконання якихось складних завдань на орбіті Землі, проте його здійснення було сприйнято американським суспільством як національна трагедія. На той час США вклали у різноманітні проекти дослідження космосу у рази більше грошей, ніж усі інші тогочасні держави разом.

Вихід із національної трагедії США початку 1961 року та подолання її наслідків було винайдено у максимально можливих розвитку й фінансуванні сфери вищої освіти. Сьогодні у різноманітних рейтингах найбільш успішних університетів світу превалюють заклади вищої освіти (далі – ЗВО) із США, Великої Британії, Японії та інших економічно розвинених держав. Високі показники у діяльності, працевлаштування випускників у найуспішніших корпораціях світу багато у чому досягаються завдяки високому рівню фінансування. Проте найуспішніші ЗВО світу самотужки заробляють у рази більше грошей, ніж їм виділяється державою, місцевою владою та різними спонсорами на кшталт успішних випускників (досвід залучення коштів останніх є не менш важливим для вивчення і використання українськими ЗВО, оскільки загалом дослідження правовідносин, пов'язаних із ендавментом у сфері освіти, в українській господарсько-правовій науці майже не здійснювалися).

Вітчизняним ЗВО незалежно від форми власності майна та організаційно-правової форми не заборонено крім основних освітніх послуг

Дерев'яно Б.В. Про стимулювання потенційних інвесторів до фінансування діяльності у сфері вищої освіти. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 20–21 травня 2021 року) / редколегія: проф. А.М. Куліш, О.М. Резнік, В.В. Миргород-Карпова, А.В. Стебляно. Суми: Сумський державний університет, 2021. С. 233–235.

надавати неосновні освітні послуги, а також і неосвітні платні послуги. За рахунок надання таких послуг український ЗВО має повністю або частково забезпечити свої потреби та підвищити якість надання основних освітніх послуг, що, у свою чергу, дозволить отримувати більше коштів від надання основних освітніх послуг. Проте у практиці діяльності абсолютної більшості українських ЗВО такі міркування спрацьовують далеко не завжди. Протягом останніх років значна частина ЗВО була або ліквідована, або реорганізована через злиття чи приєднання, або скоротила обсяги своєї діяльності через скорочення спеціальностей, факультетів, кафедр, фахівців тощо. З іншого боку, ЗВО із успішним сучасним креативним менеджментом сьогодні можуть організувати своїх успішних випускників або інших осіб, рівно як і успішні компанії регіону, держави, а то й транснаціональні організації, які б надавали кваліфіковану допомогу ЗВО, інвестуючи гроші у прогрес – у здійснення інноваційних досліджень, розробку перспективних проєктів, а то й виготовлення зразків новітньої продукції. Завдяки вірній розстановці акцентів, належній мотивації інвесторів ЗВО зможуть значно покращити свій майновий статус і результати наукової, навчальної та іншої діяльності. І саме це є визначальним, оскільки запровадження до системи вищої освіти інститутів позабюджетного фінансування ЗВО, наприклад ендавменту, без належної мотиваційної основи для суб'єктів надання відповідної благодійної допомоги та інших учасників процесу позабюджетного фінансування ЗВО, не надає можливості повною мірою використати позитивний потенціал відповідних фінансово-правових інструментів [1, с. 39, 281-292, 296, 404-405]. В іншому випадку буде абсолютно позитивний результат. Можна навести дані більш ніж десятирічної давності, за якими, наприклад, цільовий капітал (ендавмент) Гарвардського університету становив \$ 37 млрд., серед яких стаття прибутків від підготовки фахівців була значно меншою, ніж від пошукової роботи [2; 3, с. 343]. І такий результат вдалося досягти саме через ефективну мотивацію інвесторів.

У США діють об'єднання випускників, які фінансують діяльність та/або основні чи додаткові наукові дослідження тих ЗВО, в яких самі отримали «путівку у життя»; окремі випускники ЗВО та/або очолювані ними компанії надають гранти та/або фінансують дослідження, що здійснюються викладачами та/або студентами, можуть інвестувати кошти у будівництво нових лабораторій, кабінетів, спортзалів, басейнів, бібліотек тощо, які

Дерев'янюк Б.В. Про стимулювання потенційних інвесторів до фінансування діяльності у сфері вищої освіти. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 20–21 травня 2021 року) / редколегія: проф. А.М. Куліш, О.М. Резнік, В.В. Миргород-Карпова, А.В. Стеблянюк. Суми: Сумський державний університет, 2021. С. 233–235.

отримають їхнє ім'я, можуть запроваджувати премії, названі своїм ім'ям чи ім'ям інших випускників та ін.

Отже, ЗВО США справедливим ставленням і якісним навчанням стимулюють студентів до свого фінансування у майбутньому, після отримання високодохідної професії. Особливістю є наявність непрямого фінансування, коли випускники або їх асоціації фінансують не ЗВО, а навчання студентів. Тобто випускники сплачують за навчання найбільш успішних студентів, надають їм безвідсоткові кредити тощо. А така підтримка є важливою через достатньо високу вартість навчання. І насправді тут можна говорити у більшій мірі про підтримку самих ЗВО, адже фінансові ресурси потрапляють на рахунок ЗВО і використовуються ним для здійснення основної діяльності, забезпечення власних потреб і розвитку [3, с. 345]. Застосування аналогічних механізмів ефективного стимулювання додаткового фінансування окремих видів чи напрямів діяльності ЗВО та/або окремих проєктів, окремих студентів сприятиме, наповненню їх основних та додаткових фондів, зокрема ендаумент-фондів, а відповідно, і забезпеченню економічної стабільності українських ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тимошенко М. О. Правове регулювання господарської діяльності закладів вищої освіти: теорія і практика: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2020. 483 с.
2. Чирва А. А який ендаумент у вас? *Урядовий кур'єр*. 2008, 18 грудня. № 238. С. 9.
3. Дерев'янюк Б. В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів: дис. ... д-ра юрид. наук. Донецьк, 2014. 504 с.